દાખલ થયા તા.:–	૧૨/૦૩/૨૦૨૬		
રજી. લીધા તા.:–	૧૨/૦૩/૨૦૨૬		
ફેંસલ થયા તા.:–	૧૩/૦૮/૨૦૨૬		
સમયગાળો:–	વર્ષ	માસ	દિવસ

સુરેન્દ્રનગરના મહે. એડી. ચીફ જયુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ (કે.એમ.આહીર) સાહેબની અદાલતમાં, મુ. સુરેન્દ્રનગર.

ફોજદારી કેસ નંબર : ૧૦૬૩/૨૦૨૬
આંક ::–

ધરાંગીયા મહેશભાઇ જીવણભાઇ
ઉ.વ.આ.૩૦ ધંધો: પશુપાલન
રહે.દેશળભગતની વાવ પાસે,
મયુરનગર, ૮૦ ફુટ રોડ,
સુરેન્દ્રનગર. .... ફરીયાદી.

વિરૂધ્ધ

જાડેજા વિરેન્દ્રસિંહ નવલસિંહ
ઉ.વ.આ.૪૫,ધંધો–નોક
હે. કૃષ્ણનગર, કલેકટર કચેરી પાછળ
સુરેન્દ્રનગર. .... આરોપી.

બાબત ::– ધી નેગોશ્યેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ–૧૩૮ મુજબની ફરીયાદ.

<u>**વકીલશ્રીઓ**</u> **::–**
ફરીયાદી તરફે: વિ. વકીલશ્રી સી. પી. ખોખરા

–// ચુકાદો //–

(૧) <u>ફરીયાદ પક્ષના કેસની હકીકત ટુકમાં એવી છે કે,</u>

ફરીયાદી પશુપાલનને લગતો વ્યવસાય કરે છે અને આરોપી નોકરી કરે છે . આરોપી અને ફરીયાદી બન્ને વચ્ચે ઘણા વર્ષો જુના, સારા અને નજીકના મિત્રતાના અને વિશ્વસનીય સબંધો હતા. આ સબંધના દાવે આરોપીને તેમના અંગત કામ અર્થે નાણાની જરુર પડતા, આરોપીએ ફરીયાદી પાસે ઓકટોબર –૨૦૨૫ મા રુ.૧,૦૦,૦૦૦/– ની માગણી કરતા ફરીયાદીએ આરોપીને મદદ રુપ થવાના શુભ આશયથી રુ.૧,૦૦,૦૦૦/– વગર વ્યાજે હાથ ઉછીના પોતાની અંગત બચતમાથી રોકડા આપેલા હતા અને સદર રકમ સ્વીકારતી વખતે જણાવેલ કે, આ રકમ તેઓને ફેબ્રુઆરી–૨૦૨૬ સુધીમા પરત ચુકવી આપશે. ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે વિશ્વાસજન્ય સબંધો હોય, ફરીયાદીએ કોઈ લખાણ કરાવેલ નહી. ત્યારબાદ ફરીયાદીએ આરોપી પાસે સદર રકમની માગણી કરતા,

આરોપીએ તેમના સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડીયા ધ્રાંગધ્રા શાખાના ખાતા નં.૪૧૭૬૬૪૬૪૬૭૧ નો પ્રથમ ચેક નં. ૧૬૭૧૧૧ નો તા.૨–૨–૨૦૨૬ ના રોજનો રુા.૫૦,૦૦૦/– નો તથા બીજો ચેક નં.૧૬૭૧૧૨ નો તા.૨–૨–૨૦૨૬ ના રોજનો રુા.૫૦,૦૦૦/–નો આપેલ હતો. આરોપીએ બન્ને ચેકો ચેકની તમામ વિગતો ભરી અને સહી કરી ફરીયાદીને આપેલ હતા અને ચેકો આપતી વખતે આરોપીએ ફરીયાદીને જણાવેલ કે ચેકોની તારીખથી તેની સમયમર્યાદામા સદર ચેકો બેંકમા જમા કરાવ્યાથી તેઓને તેમની લેણી રકમ વસુલ મળી જશે તેવો પાકો વિશ્વાસ અને ભરોસો આપેલ હતો.

આરોપીએ આપેલ ઉપરોકત બન્ને ચેકો, ફરીયાદીએ તેમની '' રાજકોટ નાગરીક સહકારી બેંક લી'' સુરેન્દ્રનગર શાખામા તા.૩–૨–૨૦૨૬ ના રોજ વસુલાત અર્થે જમા કરાવતા, બન્ને ચેકો તા.૩–૨–૨૦૨૬ ના રોજ વસુલ થયા વગર કારણ નં .૮૮ ''CHEQUE OUT OF RANGE '' ના શેરા સાથે ફરીયાદીને પરત મળેલ છે અને બન્ને ચેક મુજબની કોઈપણ રકમ ફરીયાદીને મળેલ નથી.

આરોપીએ આપેલ બન્ને ચેકની લેણી રકમ ફરીયાદીને વસુલ નહી મળતા, આરોપીએ ફરીયાદીની વ્યવસ્થિત ઢબે છેતરપીંડી અને વિશ્વાસઘાત કરેલ હોય તેમજ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ

એકટની કલમ–૧૩૮ મુજબનો ગુન્હો કરેલ હોય, કાયદાકીય પ્રક્રિયાના ભાગરુપે ફરીયાદીએ તેમના વકિલ મારફત આરોપીને તા.૧૧–૨–૨૦૨૬ ના રોજ રજી.એ.ડી.થી નોટીસ આપેલ હતી. જે નોટીસ આરોપીને તા.૧૭–૨–૨૦૨૬ ના રોજ બજી ગયેલ છે. તેમ છતા આરોપીએ ફરીયાદી સાથે સમાધાનની કોઈ વાતચીત કરેલ નથી કે ફરીયાદીને ચેકની લેણી નીકળતી રકમ ચુકવેલ નથી. જેથી નોટીસના દિવસ પંદર વિતતા હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

ઉપરોકત વિગતે આરોપીએ ફરીયાદીને તેમની લેણી રહેતી રકમ પેટે આપેલ બન્ને ચેકો વગર વસુલાતે પરત ફરેલ હોય અને કાયદા મુજબ નોટીસ આપવા છતા અને મુદત વિતવા છતા, ફરીયાદ મુજબના બન્ને ચેકોની રકમ રુ.૧,૦૦,૦૦૦/– પુરા નહી ચુકવીને આરોપીએ નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ–૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૨ મુજબનો શિક્ષાને પાત્ર ગુનો કરેલ હોય, તેઓની સામે કાયદા મુજબ ચેકથી બેવડી રકમનો દંડ કરી તેમજ બે વર્ષની સજા કરી, ફરીયાદીને ચેકની રકમ વળતર તરીકે અપાવવા અને તે મુજબ ધોરણસર થવા વિનંતી કરેલ છે.

(૨) આરોપી વિરૂધ્ધ ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ–૨૦૪ મુજબ પ્રોસેસ કાઢતાં આરોપી કોર્ટમાં હાજર થતાં આરોપીને ફરીયાદ તથા દસ્તાવેજોની નકલો પુરી પાડવામાં આવ્યા અંગેની ખાત્રી કરવામાં આવેલ છે. આરોપીને ફરીયાદની હકીકત વાંચી–

સંભળાવતા આરોપીએ ગુનાનો ઈન્કાર કરતાં આંક–૬ થી આરોપીનું નિવેદન લેવામાં આવેલ છે અને ત્યારબાદ નિવેદન લેતા આરોપીએ ગુનાનો ઈન્કાર કરેલ હોય ફરીયાદ પક્ષનો કેસ આગળ ચલાવવામાં આવેલ છે.

(૩) ફરીયાદ પક્ષે આ કામે નીચે મુજબ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજુ કરવામાં આવેલ છે.

(અ). –:: <u>મૌખિક પુરાવા</u> ::–

ક્રમ	**વિગત**	**આંક**
૧	ફરીયાદી– ધરાંગીયા મહેશભાઇ જીવણભાઈનું સરતપાસનું સોગંદનામું.	૦૪

(બ). –:: <u>દસ્તાવેજી પુરાવા</u> ::–

ક્રમ	**વિગત**	**આંક**
૧	તહોમતદારે ફરીયાદીને આપેલ ચેક નં.૧૬૭૧૧૧	૦૮
૨	તહોમતદારે ફરીયાદીને આપેલ ચેક નં.૧૬૭૧૧૨	૦૯
૩	રાજકોટ નાગરીક બેંકનો ચેક રીટર્ન મેમો.	૧૦
૪	રાજકોટ નાગરીક બેંકનો ચેક રીટર્ન મેમો.	૧૧
૫	આરોપીને મોકલાવેલ નોટીસ.	૧૨
૬.	આરોપીને નોટીસ રજી.એ.ડી.કયાની પોસ્ટલ રીસીપ્ટ.	૧૩
૬	નોટીસ બજી ગયાનો પોસ્ટ ખાતાનો ટ્રેકીંગ રીપોર્ટ	૧૪

(૪) આ કામે આરોપી કે આરોપીના વકીલશ્રી હાજર નથી. હાલનુ કામ છેલ્લી ઘણી મુદતોથી ફરીયાદીની ઉલટતપાસના સ્ટેજ પર છે.

ફરીયાદી હાજર હોવા છતા, આરોપી પક્ષે ઉલટતપાસ માટે તજવીજ કરેલ નથી કે કોઇ મુદત રીપોર્ટ રજુ કરેલ નથી. જેથી કેસના બીનજરુરી વિલંબ ટાળવા, આરોપીનો ફરીયાદીની ઉલટતપાસનો હકક આંક–૭ લગતના હુકમથી બંધ કરવામા આવેલ છે. તેમજ આંક–૧૫ થી ફરીયાદી તરફે કલોઝીંગ પુરશીષ રજુ થયેલ છે.

(૫) ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષે રજુ થયેલ પુરાવા હકીકતો સબંધમાં આરોપીનું સી.આર.પી.સી.ની કલમ–૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન/F.S માટે રાખવામાં આવેલ હતુ પરંતુ આરોપી વિશેષ નિવેદન આપવા માટે હાજર રહેલ ન હોય જેથી આરોપીનો આંક–૧૬ થી એફ.એસ./વિશેષ નિવેદન નો હક બંધ કરવામાં આવેલ છે.

(૬) ફરીયાદપક્ષ તરફે વિ.વ.શ્રી નાઓએ મૌખીક દલીલ કરી એવી રજુઆત કરવામાં આવે છે કે, આરોપીએ ગુન્હો કરેલ હોવાનું તેઓએ પુરવાર કરેલ હોય, તેથી આરોપીને મહત્તમ સજા કરવા તેમજ ચેકની રકમ વળતર અપાવવાં વિનંતી કરેલ છે.

જયારે આરોપીપક્ષ તરફે દલીલના તબકકે કોઇ હાજર રહેલ નથી.જેથી આરોપીનો દલીલનો હકક આંક–૧૭ ના લગતના હુકમથી બંધ કરવામા આવેલ છે.

સદર કેસના નિકાલ માટે મારી સમક્ષ નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

(૭) મુદ્દા:-

(૧) શું ફરીયાદ પક્ષ નિ:શંકપણે પુરવાર કરે છે કે, આરોપીએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટ- ૧૮૮૧ ની કલમ – ૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબનો ગુનો કરેલ છે ?

(૨) શું હુકમ ?

ઉપરોકત મુદ્દાઓના મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

(૧) હકારાત્મક

(૨) આખરી હુકમ મુજબ

(૮) ઉપરોકત નિર્ણયો માટેના મારા તારણો નીચે મુજબ છે.

-// <u>તા ર ણો</u> //-

હાલના કામે તથા કેસની હકીકતો ધ્યાને લઈએ તો, આ કામના આરોપી વિરૂધ્ધ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો કર્યાનો આક્ષેપ છે અને ફરીયાદીના કેસ મુજબ આ કામના આરોપીએ ફરીયાદીના કાયદેસરના લેણા પેટે પ્રથમ ચેક નં.૧૬૭૧૧૧ રૂા.૫૦,૦૦૦/- તા.૦૨ /૦૨/૨૦૨૬ ના રોજનો અને બીજો ચેક નં. ૧૬૭૧૧૨ રૂા.૫૦,૦૦૦/-તા.૦૨-૦૨-૨૦૨૬ ના રોજનો સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડીયા, ધ્રાંગધ્રા શાખા ના આપેલા, પરંતુ સદરહું ચેક " CHEQUE OUT OF RANGE " ના શેરા સાથે તા. ૦૩/૦૨/૨૦૨૬ ના રોજ ચેક રીટર્ન મેમા સાથે રીટર્ન થયેલ છે. ત્યારબાદ, ફરીયાદીએ તેઓના વકીલશ્રી મારફત

તા.૧૧/૦૨/૨૦૨૬ ના રોજ આરોપીને નોટીસ મોકલાવેલ. પરંતુ, ત્યારબાદ નોટીસ પીરીયડમાં આ કામના આરોપીએ નોટીસમાં જણાવેલ રકમ ચુકવી આપેલ નથી. જે અનુસંધાને ફરીયાદીએ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ– ૧૩૮ વંચાણે લઈએ તો તે નીચે મુજબ છે.

Section 138 :- Where any cheque drawn a person on account maintained by him with a banker for payment of any amount of money to another person from out of that account for the discharge, in whole, or in part, of any debt or other liability, is returned by the bank unpaid, either because of the amount of money standing to the credit of that account is insufficient to honour the cheque or that it exceeds the amount arranged to be paid from that account by an acgreement made with that bank, such person shall be deemed to have committed an offence and shall, without prejudice to any other provision of this Act, be punished with imprisonment for a term which may extend to two years, or with fine which may extend to twice the amount of the cheque, or with both :

Provided that nothing contained in this section shall apply unless -

(a) The cheque has been presented to the bank within a period of six months from the date on which it is drawn or within the period of its validity, whichever is earlier;

(b) the payee of the holder in due course of the cheque as the case may be, makes a demand for the payment of the said amount of money by giving a notice in writing, to the drawer of the cheque, [within thirty days] of the receipt of information by him from the bank regarding the return of the cheque as unpaid; and

(c) the drawer of such cheque fails to make the payment of the said amount of money to the payee or as the

case may be, to the holder in due course of the cheque within fifteen days of the receipt of the said notice.

Explanation - For the purposes of this section "debt or other liability " means a legally enforceable debt or other liability.

ઉપરોક્ત કલમ વંચાણે લેતા ઉપરોક્ત કલમમાં આપવામાં આવેલ શરતો ન સંતોષાય તો ઉપરોક્ત કલમ– ૧૩૮ લાગુ પાડી શકાય નહી જેથી સૌપ્રથમ ઉપરોક્ત કલમમાં જણાવેલ શરતો સંતોષાય છે કે કેમ? તે જોવાનું રહે છે. ઉપરોક્ત કલમમાં પહેલી શરત એ છે કે, ચેક વટાવવા માટે ચેકની તારીખ થી ૬(છ) મહીના અથવા તે વૈધ્યતાના સમયગાળામાં બેંક સમક્ષ ચેક જમા કરાવવો પડે. હાલના કામે જોઈએ તો બન્ને ચેક તા.૦૨ /૦૨/૨૦૨૬ ના રોજના છે. જ્યારે ચેક રીટર્ન મેમો તા. ૦૩ /૦૨/૨૦૨૬ ના રોજના છે. આમ, ચેકો સમયમર્યાદાની અંદર બેંક સમક્ષ રજુ કરવામાં આવેલ હોઈ, તેથી આ શરત સંતોષાય છે.

વધુમાં જોઈએ તો ઉપરોક્ત કલમ લાગુ પાડવા માટેની બીજી શરત એવી છે કે, ચેક ડીસઓનર થયાના ત્રીસ દિવસની અંદર ફરીયાદી(payee) એ ચેક જારી કરનારને લેખિતમાં નોટીસ આપવી પડે. આ સંદર્ભે જોઈએ તો હાલના કામે ચેક રીટર્ન મેમો તા. ૦૩/૦૨/૨૦૨૬ ના રોજના છે, જ્યારે આરોપીને મોકલવામાં આવેલ નોટીસ તા. ૧૧/૦૨/૨૦૨૬ ના રોજની છે. આમ, ચેક રીટર્ન થયાના ત્રીસ દિવસની અંદર આ કામના ફરીયાદીએ નોટીસ મોકલેલ હોય તે સ્પષ્ટ થાય છે. જેથી હાલના કામે આ બીજી શરત પણ સંતોષાય છે.

વધુમાં જોઈએ તો ઉપરોક્ત કલમની ત્રીજી શરત એવી છે કે, ઉપરોક્ત નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર ચેક જારી કરનારે ચેકની રકમ આપવામાં કસુર કરેલ હોવી જોઈએ. આ ચેક સંદર્ભે આરોપીએ પૈસા આપેલા હોય તે અંગેના કોઈ પુરાવા આ કામે રજુ કરેલ નથી. આમ, ફરીયાદીએ આપેલ નોટીસ મળી ગયાના ૧૫ દિવસમાં આ કામના આરોપીએ ચેકની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરેલ હોય તેમ સ્પષ્ટ થાય છે. જેથી આ શરત પણ સંતોષાય છે.

વધુમાં આ કામના આરોપીને તા. ૧૭/૦૨/૨૦૨૬ ના રોજ નોટીસ બજી ગયેલ છે અને ત્યારબાદના પંદર દિવસ એટલે કે તા.૦૪/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ પુરા થાય છે અને ત્યારબાદ તા. ૦૪/૦૩/૨૦૨૬ બાદથી ત્રીસ દીવસની અંદર એટલે કે તા. ૦૪/૦૪/૨૦૨૬ ના રોજ સુધી ફરીયાદ દાખલ કરવી પડે. જ્યારે, હાલની ફરીયાદ તા.૧૨ /૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલ હોઈ, જેથી ફરીયાદ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૪૨ મુજબ સમયમર્યાદામાં દાખલ કર્યાનું સ્પષ્ટ થાય છે.

વધુમાં, આ કામે ફરીયાદીની ઉલટતપાસ માટે આરોપી કે તેમના વિ.વકિલશ્રી હાજર રહેલ ન હોય,તા.૦૮–૦૭–૨૬ ના રોજ આંક–૭ લગતના હુકમથી ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાનો આરોપીનો હકક બંધ કરવામાં આવેલ છે.આ સીવાય ફરીયાદપક્ષે વિશેષ પુરાવો રજુ રાખવો ન હોય આંક–૧૫ થી કલોઝીંગ પુરશીષ રજુ રાખી પુરાવો પુરો થયાનુ જાહેર કરેલ છે.

ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષે રજુ થયેલ પુરાવા હકીકતો સબંધમાં આરોપીનું સી.આર.પી.સી.ની કલમ–૩૧૩ અન્વયે વિશેષ

નિવેદન/F.S માટે રાખવામાં આવેલ હતુ પરંતુ આરોપી વિશેષ નિવેદન આપવા માટે હાજર રહેલ ન હોય જેથી આરોપીનો આંક–૧૬ થી એફ.એસ./વિશેષ નિવેદન નો હક બંધ કરવામાં આવેલ છે.

ફરીયાદપક્ષ તરફે વિ.વ.શ્રી નાઓએ મૌખીક દલીલ કરી એવી રજુઆત કરવામાં આવે છે કે, આરોપીએ ગુન્હો કરેલ હોવાનું તેઓએ પુરવાર કરેલ હોય, તેથી આરોપીને મહત્તમ સજા કરવા તેમજ ચેકની રકમ વળતર અપાવવાં વિનંતી કરેલ છે.

જયારે આરોપીપક્ષ તરફે દલીલના તબકકે કોઈ હાજર રહેલ નથી.જેથી આરોપીનો દલીલનો હકક આંક–૧૭ ના હુકમ મુજ બંધ કરવામાં આવેલ છે.

આમ, કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લઈએ તો ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ– ૧૩૯ નીચે મુજબ છે.

Section 139 . Presumption in favour of holder - It shall be presumed, unless the holder of a cheque received by the cheque, of the nature referred to in Section 138 for the discharge, in whose or in part, or any debt or other liability.

ઉપરોક્ત ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૯ સાથે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ અક્ટની કલમ– ૧૧૮ વંચાણે લઈએ તો તે નીચે મુજબ છે.

Section 118. Presumptio as to Negotiable Instruments - Until the contrary is proved, the following presumptions shall be mad :

(a) **of consideration** : that every negotiable instrument was made or drawn for consideraton, and that every such instrument when it has been accepted, endorsed, negotiated or transferred, was accepted in, endorsed, negotiated or transferred for consideration,

(b) **as to date** : that every negotiable instrument bearing a date was made or drawn on such date;

(c) **As to time of acceptance** : that every accepted bill of exchange was accepted within a reasonable time after its date and before its maturity;

(d) **as to time of transfer** : that every transfer of negotiable instrument was made before its maturity;

(e) **as to order of endorsement** : that the indor sements appearing upon a negotiable instrument were made in the order in which they appear thereon;

(f) **as to stamp** : that a lost promissory note, bill of exchange or cheque was duly stamped;

(g) **that holder is a holder in due course** : that the holder of a negotiable instrument is a holder in due course;

Provided that, where the instrument has been obtained from its lawful owner, or from any person in lawful custody there of, bymeans of an offence or fraud, or has been obtained from the maker or acceptor thereofby means of an offence or fraud or for unlawful consideration, the burden of proving that the holder is a holder of negotiable lies upon him.

ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળના અનુમાન અને અનુમાનના ખંડનના સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતા હાલના

કામે પણ ફરીયાદવાળા ચેક ઉપરની સહી આરોપીની હોવાનું પુરવાર થતુ હોઈ ત્યારે નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના રંગપ્પા વિરૂધ્ધ ધી મોહનલાલના કિસ્સામાં પ્રસ્થાપિત કરેલ સિધ્ધાંતો કે જે AIR 2010 Supreme Court Page No. 1898 ઉપર પ્રસિધ્ધ થયેલ છે. તે મુજબ કાયદાકીય અનુમાન કરવાનું રહે છે અને તેથી આરોપીએ એવા અનુમાનનું ખંડન કરવુ પડે.

આમ, આ કામે ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપીના બેંક એકાઉન્ટથી સંબંધીત છે તથા તેમાં આરોપીની સહી છે તથા હાલ તે ફરીયાદીના કબજામાં છે તે હકીકત ધ્યાને લેતા, ઉપરોક્ત ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૧૮ તથા ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૯ મુજબનું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું રહે છે અને આરોપીએ તે અનુમાનનું ખંડન (Rebutt) કરવુ પડે.

જયારે હાલના કામે આરોપીએ ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાના સમયે તથા ત્યારબાદ અત્રેની કોર્ટ સમક્ષ ગેરહાજર રહેલ હોય, તેમ કરી આરોપીએ તે અનુમાન નું ખંડન (Rebutt) કરેલ નથી.

વધુમાં, જોઈએ તો આરોપીની ગેરહાજરીમાં ફરીયાદીનો પુરાવો નોંધી શકાય કે કેમ? તે અંગે જોઈએ તો નામ.ગુજરાત હાઈકોર્ટે Manoj Vasudev Sompura V/S State of Gujarat , 2023(0) AIJEL-HC 247313 ના ચુકાદા ઉપર પ્રસીધ્ધ થયેલ

છે, જે ચુકાદાનાં પેરા નં.૧૧ અને ૧૨ માં નીચે મુજબના શબ્દમાં સિધ્ધાંત પ્રસ્થાપીત કરેલ છે.

Para no.11

Before the trial Court, sucient opportunities were granted to the petitioner to conduct the cross-examination of the complainant. However, it appears that the petitioner had not availed of any of the opportunities provided by the trial Court to conduct cross-examination of the complainant. The trial Courthad even imposed costs upon the petitioner for getting his right to conduct cross-examination of the complainant re-opened but, even thereafter, the petitioner had not availed of the opportunity to cross-examine the complainant for reasons best known to him. Further, the petitioner had not produced any evidence in his defence nor had submitted any oral / written arguments or had examined any witness inhis defence.

Para no.12.

From the above set of facts, it appears that the decision to not remain present on the next date aftergetting his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. recorded on the earlier date and to not conduct cross-examination of the complainant in spite of being afforded with sucient opportunities, was a deliberateor voluntary decision taken by the petitioner. In the interregnum, there is nothing to suggest that the petitioner or his advocate had led any application requesting the trial Court to grant him an opportunity to record his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. or to conduct cross-examination of the complainant. The petitioner went into oblivion after the date when his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. came to berecorded but before it could be exhibited. Therefore, the trial Court was left with no other option but

> toconduct the trial in the absence of the petitioner, who had deliberately or voluntarily chosen to evade thetrial proceedings. Under these circumstances, there was no reason for the trial Court to issue any warrantagainst the petitioner, as contended by learned advocate for the petitioner. Moreover, the petitioner hadnot produced any evidence in his defence or had made any submissions either oral or in writing.

આમ, ઉપરોકત ચુકાદામાંનો સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતાં આરોપીને જયારે ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવા માટે Opportunity આપવામાં આવેલ હોય, તેમ છતાં આરોપીએ તે Opportunity નો ઉપયોગ કર્યા વગર ગેરહાજર રહેલ હોય અને ફરીયાદીની ઉલટતપાસ લીધેલ ન હોય, તેવા કિસ્સામાં કોર્ટને આરોપીની ગેરહાજરીમાં પુરાવો નોંધવો તથા trial proceedings કરવી તે યોગ્ય અને વ્યાજબી કહેવાય તે અંગેના સિધ્ધાંત ઉપરોકત ચુકાદામાં પ્રસ્થાપીત કરવામાં આવેલ છે.

આમ, ઉપરોકત ચુકાદામાંનો સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતા હાલના કેસમાં આરોપીની ગેરહાજરીમાં પુરાવો નોંધવો તેમજ trial proceedings કરવી તે યોગ્ય જણાય આવે છે.

વધુમાં, આરોપી હુકમના સમયે અત્રેની કોર્ટમાં હાજર રહેલ ન હોય આ સંજોગોમાં **નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૧૭(૩) ૧૪૬ શરદ જેઠાલાલ સાવલા વિરૂધ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના ચુકાદામાં નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યા મુજબ આરોપીની ગેરહાજરીમાં પણ જજમેન્ટ આપી શકાય.** હાથ પરના

કેસમાં આરોપી હાજર રહેલ નથી. જેથી આરોપીની ગેરહાજરીમાં જજમેન્ટ જાહેર કરેલ છે. આ સંદર્ભેની રજુઆત પણ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ–૧૧૮ તથા ૧૩૯ ને ખંડીત કરવા પુરતી નથી.

આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાંના સિધ્ધાંતો તથા કેસની તમામ હકીકતો, સંજોગો તથા કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લેતા મુદ્દા નં. ૧ નો જવાબ હકારમાં આપુ છું અને મુદ્દા નં. ૨ અન્વયે નીચે મુજબનો આખરી હુકમ ફરમાવું છું.

–// **<u>આખરી હુકમ</u>** //–

(૧) હાલના કામે આરોપી– **જાડેજા વિરેન્દ્રસિંહ નવલસિંહ** નાંઓને ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ–૨૫૫(૨) અન્વયે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ – ૧૩૮ અન્વયેના ગુનામાં તકસીરવાન ઠરાવવામાં આવેલ હોય આરોપીને એક વર્ષની સાદી કેદની સજા કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૨) આરોપીએ સી. આર. પી. સી. કલમ ૩૫૭ (૩) અન્વયે રૂા. ૧,૦૦, ૦૦૦/– (અંકે રૂપિયા એક લાખ પુરા) નુંવળતર ફરીયાદીને આ હુકમની તારીખથી દિન – ૬૦ માં આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે અને જો આરોપી સદર વળતરની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરે તો આરોપીએ વધુ

ત્રણ માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૩) નામ.સુપ્રીમ કોર્ટના Rajesh Ponadda Vs. Satyanarayan Srirangam, Reported in 2019(1) ACJ (sc) 478 ના ચુકાદામાનો સિધ્ધાંત ધ્યાને રાખી આરોપી ચુકાદાના સમયે હાજર રહેલ ન હોય તેથી આ ચુકાદાની વિનામુલ્યે નકલ મેળવવાનો હકક રદ કરવામાં આવે છે.

(૪) આ કામના આરોપી આજરોજ ચુકાદાના દિવસે હાજર ન હોય તેમજ મુકિત અરજી રજુ ન હોય આરોપી વિરૂધ્ધ આ સજા અમલ સંબંધેનું બીન જામીનલાયક વોરંટ ઈસ્યુ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

આ હુકમ આજરોજ ખુલ્લી અદાલતમાં વાંચી, સંભળાવી મારી સહી કરી જાહેર કર્યો.

સ્થળ : સુરેન્દ્રનગર.
તારીખ : ૧૩/૦૮/૨૦૨૬.

(કાર્તિક મનુભાઈ આહીર)
એડીશ્નલ ચીફ જયુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ,
સુરેન્દ્રનગર.
કોડ નંબર – જીજે ૦૧૪૯૦

બી .બી.લખતરીયા